

Un negoci en perill de consumir-se

ARXIU / RAFA GIL

L'augment de la producció de tabac andorrà i del contraban per la frontera espanyola, no agrada la Unió Europea. De cop, els pagesos i fabricants del Principat comencen a parlar d'autoregulació.

En Pere Font, de can Pirot del poble de Ransol, a la parròquia andorrana de Canillo, confessa que l'arribada dels Grups d'Acció Rural (GAR) de la guàrdia civil a la frontera amb Espanya li fa mirar el futur d'una altra manera, de nou amb una certa tranquil·litat. Ell i la seva família són ramaders i agricultors des de fa tantes generacions que ni se'n recorda: crien vaques, vedells i eugues, i abans cultivaven patates, blat i sègol, però des de fa una trentena d'anys han abandonat aquests cultius més tradicionals pel tabac. Les collites d'aquesta planta els han permès, fins ara, de tirar endavant la cria d'animals sense haver de témer per la continuïtat de la seva font de vida. I com als de can Pirot, la gran majoria de famílies pageses de les Valls, perquè el tabac ha estat fins ara l'eix al voltant del qual ha girat una bona part de l'activitat econòmica d'Andorra.

De fet, agricultors i ramaders només són l'última anella d'una cadena molt més llarga que abasta força sectors actius del país. De l'activitat que gira al voltant d'aquesta planta, en viuen, a més dels agricultors, les indústries manufactureres, els importadors, el sector del comerç i els contrabandistes. Però la gallina dels ous d'or ja no dona per a més. Des que els GAR vigilen les fronteres l'activitat contrabandística ha disminuït un 30%. Els estocs de tabac s'han anat acumulant als magatzems i la producció ha hagut de frenar la marxa. El sector tabaquer en ple i el govern andorrà han hagut de reaccionar i tots els implicats en la cadena reconeixen actualment que cal autoregulació.

El tabac no és una planta característica de l'alta muntanya, ni hi és gaire rendible. Necessita grans extensions i molt de sol per obtenir-ne grans quantitats, sobretot la planta de tabac ros. Però a les valls andorranes no s'hi veu res més. I la raó principal que fa que Andorra planti tabac no és cap altra sinó un pacte entre els agricultors del país i les indústries manufactureres, vigent des del 1974 i no exempt d'un cert malabarisme matemàtic, que

ha permès a tots dos sectors d'enriquir-se notablement, ateses les condicions fiscals avantatjoses del país. Segons el pacte, els fabricants es comprometen a comprar la collita anual de tabac, amb un màxim que s'estipula cada temporada, en canvi del permís d'importar una quantitat també pactada de tabac ros espalillat –en fulla– per poder produir les cigarretes de les marques més conegudes. Ha estat un acord d'efectes beneficiosos i alhora perversos. Beneficiosos per als de can Pirot, per exemple, que gràcies al plus que han tret de les collites han pogut tenir més caps de bestiar, comprar el farratge per a alimentar-los i a l'hivern portar els ramats a França i a Catalunya, on el clima és més benigne. I pervers perquè, tot i haver permès un enriquiment ràpid i fàcil, també ha provocat, indirectament, un salt quantitatiu i qualitatiu del contraban.

Un negoci que no para de créixer. El volum màxim de tabac que els colliters venen als fabricants ha crescut notablement des del 1987, i ha entrat en una espiral de sobreproducció que ara tant els uns com els altres es veuran obligats a reduir. En la collita del 1997, per exemple, la quota acordada era de 850 mil quilos. A partir d'aquí, tota la collita de més s'ha descomptat percentualment dels beneficis que cada pagès ha obtingut. Al seu torn, els fabricants van poder comprar a l'estranger 1.275 kg d'espallit per a les manufactures. I per cada 50 mil kg que van importar de més sobre la xifra acordada, van haver d'abonar un 6,5% del valor de la collita als pagesos. Com que per a omplir els 42 milions de paquets que es van manufacturar a les indústries tabaqueres l'any 1996 es van importar, aproximadament, uns tres mil quilos de tabac en fulla, els colliters van beneficiar-se d'un plus significatiu.

Aquests darrers temps, amb les fàbriques treballant les vint-i-quatre hores del dia, les caixes de cartons de tabac s'han anat apilonant als magatzems. Amb tot, a l'increment de la producció de cigarretes andorranes, s'hi ha d'afegir el bruscat augment de les importacions

ARXIU

El govern espanyol, que ha plantat la Guàrdia Civil a la frontera amb Andorra, calcula que el contraban fa perdre 35.000 milions a Hisenda.

de tabac ja manufacturat, sobretot de les marques nord-americanes i angleses. Les xifres parlen totes soles: si l'any 1996 el total d'aquestes importacions es valorava en 10.772 milions de pessetes (segons dades del Departament de Duanes d'Andorra), l'octubre del 1997 el total acumulat ja era de 16.423 milions. Aquest augment és el que ha alertat la Unió Europea (UE), que ha exigint al govern andorrà un control sobre els moviments del sector. Una part important d'aquest total de paquets, la poden haver comprat els deu milions de turistes aproximats que visiten Andorra en un any, però la

resta només pot haver sortit per via il·legal.

De contraban entre Andorra i Espanya, n'hi ha hagut sempre, però aquests últims anys el volum de la sortida il·legal de tabac des del Principat ha crescut d'una manera desmesurada. La diferència de preus que hi ha entre el paquet andorrà i l'espanyol, i sobretot el de països europeus com Anglaterra, han propiciat un negoci fabulós. Les xarxes de paquetaires han proliferat i s'han sofisticat, fins al punt que molts municipis de l'Alt Urgell s'han queixat de l'augment de la violència originada pels contrabandistes. Les queixes també han vingut del govern espanyol, que calcula que, actualment, el frau a Hisenda derivat del contraban de tabac procedent d'Andorra puja a uns 35.000 milions de pessetes.

Aquest últim trimestre, la situació s'ha aguditzat i ja s'han pres les primeres mesures. El Parlament andorrà, on el govern té majoria, va aprovar una puja de les taxes sobre el tabac espallit i el d'importació per tal de reduir la diferència de preus amb la resta d'Europa. Ha estat un primer pas, però des de Brussel·les aquestes mesures no resulten suficients, so-

En Pere Font, de can Pirot, és un dels pagesos que ha pogut mantenir la seva explotació ramadera gràcies als plusos que ha obtingut del conreu del tabac. L'abandó del cultiu intensiu del tabac que la Unió Europea exigeix comportarà importants reestructuracions econòmiques a Andorra.

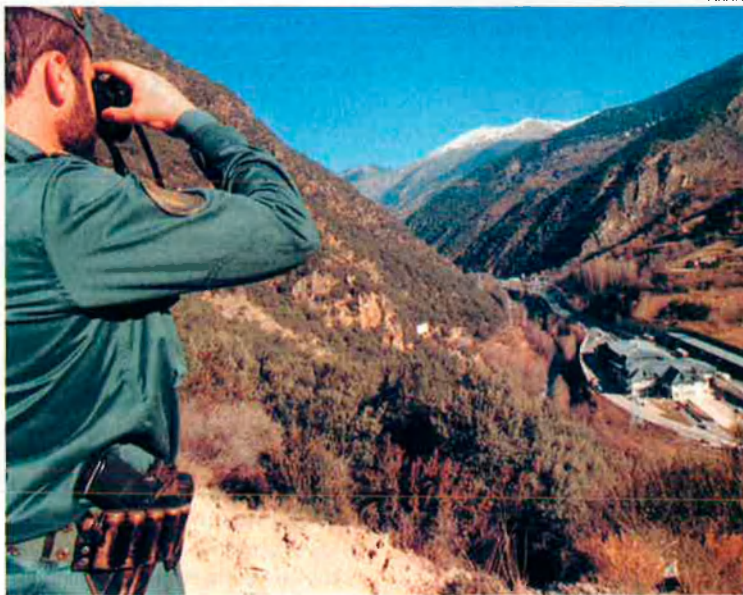
bretot després de les últimes demandes de la Gran Bretanya —on el tabac és fortament castigat pels impostos— de més control duaner i després de saber-se casos d'es-tocs de tabac per a importar a Andorra que han sortit del Regne Unit i que hi han tornat a entrar de manera il·legal sense ni tan sols haver passat físicament pel Principat.

En el fons de les exigències que la UE ha fet a Andorra hi ha l'ànim d'evitar que els petits contrabandistes es converteixin en grans xarxes que, a més de passar tabac,

signar en pocs mesos i que reportaria notables avantatges al Principat. Des del govern andorrà reconeixen que les relacions amb Espanya ja no són tan fluides com abans i que el problema del contraban és un escull en les negociacions sobre aquest acord, però que en cap cas la regulació del sector tabaquer no és una exigència vinguda directament de Brussel·les. Per Forné una part del problema es podria resoldre si la UE aixequés la franquícia d'un cartró i mig que actualment es pot endur cada visi-

ARXIU

Els Grups d'Acció Rural (GAR) de la Guàrdia Civil vigilen des de fa uns mesos la frontera andorrana i la duana de la Farga de Moles. La delegada del govern espanyol a Catalunya, Julia García Valdecasas, va valorar en 15.000 milions de pessetes el frau que Hisenda es va estalviar el 1997 gràcies als controls.

passin també estupefaents o alguns altres productes il·legals, que reporten molts més beneficis. Xarxes que, si s'arribaven a instal·lar al Principat, podrien emblanquir fàcilment els diners als bancs andorrans.

Relacions condicionades pel tabac. Les divergències entre el govern de Marc Forné i la UE estan, segons el cap del govern, en les xifres sobre el volum de producció i de contraban del tabac, que els mitjans de comunicació de l'estranger han sobredimensionat i que repercuteixen negativament en la imatge del petit país del Pirineu. Però Andorra haurà de convèncer tant Madrid com Brussel·les que col·labora en la lluita contra la sortida il·legal de tabac, perquè en joc hi ha un Acord de Cooperació amb la UE, que s'hauria de

tant d'Andorra fins als quatre cartrons que es toleren entre els països de la comunitat.

Els grups polítics de l'oposició i una part dels sectors actius del país consideren, en canvi, que aquesta situació s'hauria pogut evitar si el govern hagués actuat a temps i d'una manera més contundent, i l'acusen de defensar amb la seva tolerància els interessos de la gran indústria tabaquera. Les veus contràries al govern reclamen decisions més clares i fermes per esvair una desconfiança que, entre més efectes, perjudica el turisme, per les llargues cues que es formen a les duanes per causa dels controls policíacs, i així eliminar d'una vegada allò que Espanya considera una agressió fiscal i física. Els GAR, de moment, ja han fet una part d'aquesta feina. Al balanç de final del 97, la delegada del govern

a Catalunya, Julia García Valdecasas, va valorar en 15.000 milions el frau que Hisenda s'havia estalviat gràcies als controls duts a terme a la frontera andorrana i a la duana de la Farga de Moles.

Per la seva banda, també els colliters i els fabricants han reaccionat davant el problema i els seus representants ja han declarat públicament que s'haurà de reduir la producció de tabac. Alguns parlen de deixar de cultivar-ne uns 200 mil quilos, i alguns fins i tot reconeixen que, a la llarga, les collites hauran de disminuir fins un 30%. A en Pere Font, li dol haver de deixar de comptar amb aquesta important font d'ingressos, amb la qual tirava endavant la petita explotació agrícola, però fent repàs de les condicions del pacte, accepta que cal una autoregulació, perquè les últimes temporades la collita total de tabac excedia tant la quota acordada que acaba no tenint sentit produir més, "si després no te'l paguen i a més te'l descompen". Pels industrials tabaquers també és necessària una reestructuració del sector, abans que el negoci no se'ls consumeixi en excés, tot i que és precisament des d'aquest sector que s'han sentit les veus més crítiques contra les pressions i les exigències del govern espanyol.

Des de fa uns mesos, a Andorra ja es comença a sentir parlar dels cultius alternatius, que de moment no s'han rebut amb gaire entusiasme, si bé, de propostes, no en falten. El govern mateix —també el sector comercial del país— s'ha plantejat la possibilitat de considerar la política agrícola subvencionada als conreus de muntanya que hi ha a regions de Suïssa i a la Savoia. Es tractaria de tornar a les explotacions tradicionals, a les pastures per als ramats i als productes alimentaris. Aquesta política, a més, reportaria un turisme de més qualitat i per tota la temporada. Però, de moment, el tabac continua essent el producte estrella del Principat d'Andorra, tot esperant, potser, que un dia el país també sigui conegut per l'escarola de Canillo o l'enciam de Sant Julià.

Isabel Galí